

DOI 10.34132/pard2025.30.04

Отримано: 26 травня 2025

Змінено: 10 вересня 2025

Прийнято: 8 жовтня 2025

Опубліковано:

30 грудня 2025

Received: 26 May 2025

Revised: 10 September 2025

Accepted: 8 October 2025

Published:

30 December 2025

*Svitlana Verba
Anastasiia Shulha
Olha Samsonenko*

INTERNATIONAL STANDARDS AND LEGAL SUPPORT OF NATIONAL STATE POLICY IN THE FIELD OF CORRUPTION PREVENTION

The article analyzes international standards and legal support of national state policy in the field of corruption prevention. At the beginning of the study, it is noted that today there are a number of international standards which regulate the prevention of corruption. These standards have been developed over many years by international organizations in collaboration with dozens of countries to establish common norms, principles, and practices to address a societal problem – overcoming corruption and its consequences, which has been recognized as a global threat. The main part of the article is devoted to the analysis of the provisions of individual international documents, which have become a guide for the development and implementation of the national state policy in the field of corruption prevention and directly anti-corruption regulatory acts. Accordingly, the main aspects of legislative acts as determining factors in the fight against corruption are considered, and the provisions of some of them are compared. The advantages and disadvantages of legal documents regulating the prevention of corruption are highlighted, and their anti-corruption impact is described. It is summarized, which regulatory acts are adopted as an important step in reforming the public administration system and implementing European standards of integrity and

good conduct. It is emphasized that despite numerous anti-corruption laws, there is no single codified legal act in Ukraine that would provide for a procedure for bringing a person who has committed corrupt acts or other misconduct to disciplinary responsibility. In addition, in the article notes, that an important strategic role in the formation of the legal framework in the field of corruption prevention is played by Decrees of the President of Ukraine, Government Resolutions and Orders and regulatory acts of the NAPC. At the end of the article, the conclusion is made, that international anti-corruption standards are aimed at: preventing corruption; ensuring transparency and accountability in the public and private sectors; punishing corruption crimes; establishing and strengthening international cooperation to overcome cross-border corruption. Together with international standards, the national legal framework ensures proper legal regulation of state policy in the field of corruption prevention and reflects the state's position on the inadmissibility of tolerance for any manifestations of corruption in the field of public administration and in other public spheres.

Keywords: *corruption, international standard, regulatory legal act, anti-corruption legislation, state policy in the field of corruption prevention, anti-corruption measures.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Корупція – це складне негативне явище, яке може мати непоправні наслідки великого масштабу як для окремої людини, так і для всієї держави і її населення. Саме тому практично всі країни світу «працюють» над тим, щоб протидіяти цьому явищу та мінімізувати вплив і наслідки від нього. Для цього держави об'єднують зусилля, розробляють різноманітні антикорупційні механізми, ключові роль серед яких відіграють нормативні акти й стандарти як правова основа й «орієнтири» у боротьбі з корупцією. Не є винятком й Україна, в якій існування корупції зважаючи на повномасштабну війну, – це загроза для національної безпеки.

Вже багато років наша держава прагнучи покращити якість й умови життя людей, підвищити рівень довіри суспільства до влади

та вступити до Європейського Союзу працює над розробкою та впровадженням ефективної державної політики у сфері запобігання корупції, керуючись міжнародними стандартами та враховуючи вітчизняні реалії. За останні двадцять років вже було прийнято понад двох десятків стратегічно важливих законодавчих актів та більше півсотні підзаконних нормативно-правових актів антикорупційного спрямування. На жаль, деякі з них мали декларативний характер та формалізоване застосування на практиці, суттєво не вплинувши на рівень корупції в Україні. Тому сьогодні так важливо, враховуючи міжнародні стандарти і рекомендації, аналізуючи діючі правові акти, зважуючи їх переваги і недоліки, комплексно підходити до питання формування вітчизняної антикорупційної нормативної бази.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні питання корупції та боротьби з нею відображено у наукових працях: О. Бадалової, О. Бусол, В. Гвоздецького, А. Журавльова, Л. Зубкової, Л. Каленіченка, Д. Костенка, М. Мельника, А. Михненка, Є. Невмержицького, К. Рудого, О. Сачко, О. Терещука, А. Шульги та ін. Безпосередньо дослідженням нормативно-правового забезпечення державної політики у сфері запобігання корупції в наукових колах приділено не достатньо уваги, переважна більшість вчених фокусується саме на державній політиці, її сутності, функціях і напрямів, а не правових механізмах її реалізації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цієї статті є здійснення аналізу міжнародних антикорупційних стандартів та нормативно-правового забезпечення державної політики у сфері запобігання корупції в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні існує низка міжнародних стандартів, що регулюють запобігання та протидію корупції. Ці стандарти протягом багатьох років у співпраці з десятками країн, коли боротьба із цим явищем у межах окремих держав стала недостатньо ефективною, розроблялися міжнародними організаціями, такими як ООН, ОЕСР, Рада Європи та інші, з метою встановлення спільних норм, принципів і практик задля вирішення суспільної проблеми – подолання корупції та її наслідків, яку було визнано загрозою світового масштабу.

Перші міжнародно-правові стандарти у сфері запобігання корупції були закладені у Резолюції Генеральної Асамблеї ООН № 3514 під назвою «Заходи проти корупційних практик транснаціональних і інших корпорацій, їхніх посередників та пов'язаних сторін», яка була ухвалена без голосування 15 грудня 1975 р. Це була перша масштабна спроба системно регулювати діяльність транснаціональних корпорацій у контексті корупції на міжнародному рівні. У цьому документі члени ООН засудили всі види корупції, у тому числі хабарництво, та прописали рекомендації для вжиття державами заходів, необхідних для запобігання й протидії корупції на власних територіях. Суть цих рекомендацій полягає в обміні інформацією між країнами, у тісній міжнародній співпраці, у запровадженні національних законодавчих й інших ефективних заходів для запобігання корупції, а також притягненні порушників до відповідальності.

Положення вище названої Резолюції деталізувалися у таких документах, як (нижче вони представлені у хронологічному порядку):

– Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Боротьба з корупцією» від 12 грудня 1996 р. № 51/59, який є стратегічним й універсальним документом, в якому міститься заклик до держав-членів впроваджувати заходи, спрямовані на боротьбу з корупцією, посилення прозорості публічних фінансів, налагодження міжнародного співробітництва щодо повідомлення, обміну досвідом, збору даних. Також у ньому містяться етичні стандарти для чиновників [24];

– Декларація ООН «Про боротьбу з корупцією та хабарництвом у міжнародних комерційних операціях» від 16 грудня 1996 р., яка стала своєрідним політичним кодексом, що сприяв: зміцненню міжнародних ініціатив боротьби з транснаціональним хабарництвом та підготовці нормативної бази для подальших міжнародних угод – таких як Конвенція ОЕСР проти хабарництва (1997–1999 рр.) та Меридська конвенція ООН (UNCAC, 2003–2005 рр.). Даний документ містить політичні зобов'язання країн щодо криміналізації хабарництва у міжнародній торгівлі; запроваджує

фінансову прозорість, заборону податкової пільги для хабарів та механізми правової допомоги; створює структуру для подальшого міжнародного співробітництва і юридичного розвитку [1];

– Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб від 23 липня 1996 р. – став першим універсальним етичним стандартом для державних службовців, встановивши загальні стандарти доброчесності: запобігання конфліктам інтересів, монітор подарунків, збереження конфіденційності, політична неупередженість, прозорість у декларуванні доходів тощо [17]. Аналогічно, як і попередній документ, цей кодекс відіграв ключову роль у формуванні сучасної міжнародної антикорупційної культури, слугуючи фундаментом для пізніших міжнародних угод;

– Конвенція про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб при здійсненні міжнародних комерційних угод від 17 грудня 1997 р., яка була ухвалена ОЕСР. Це перша та єдина, міжнародно-правова, обов'язкова угода, що вимагає від країн-учасниць криміналізувати підкуп іноземних посадовців у міжнародній торгівлі. Завдяки цьому документу створено «рівні умови» для бізнесу в міжнародній торгівлі, шляхом запровадження ефективних механізмів для розслідування та судового переслідування корупційних злочинів (хабарництва у міжнародних комерційних операціях) [13]. На думку багатьох експертів і практиків, ратифікація цієї Конвенції та виконання усіх її положень країнами-учасницями сприяє створенню більш сприятливого середовища для міжнародного бізнесу й інвестицій, а також зміцненню верховенства права та демократичних інститутів [25];

– Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27 січня 1999 р. № ETS173, яка була прийнята з метою гармонізації кримінального законодавства в боротьбі з корупцією, посилення співпраці у розслідуванні та законодавчі заходи щодо притягнення до відповідальності. Даний документ містить чіткі імперативні зобов'язання: криміналізація різних форм хабарництва, відмивання коштів, відповідальність юридичних осіб, встановлення юрисдикції, конфіскація, співпраця у кримінальних провадженнях. Хотілося б звернути увагу, що саме у цій Конвенції вперше було охоплено

приватний сектор, передбачено відповідальність юридичних осіб, закріплено перелік бухгалтерських злочинів, а також запроваджено систему моніторингу через GRECO [14];

– Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 4 листопада 1999 р. – стала першою міжнародно-правовою спробою запровадити цивільно-правовий підхід до боротьби з корупцією через відшкодування збитків постраждалим особам від корупційних діянь. Ця Конвенція забезпечує доступність цивільної справедливості; визначає чіткі засоби доказування, тимчасових заходів і міжнародної правової допомоги; підсилює механізм контролю за її виконанням (імплементациєю) через GRECO, у тому числі й в Україні [31];

– Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 15 травня 2003 р. № ETS191 є важливим доповнювальним протоколом, що закріплює кримінальну відповідальність за хабарі не лише для посадовців, а й для арбітрів і присяжних. У цьому документі містяться визначення ключових понять «арбітр», «арбітражна угода», «присяжний засідатель», котрі повинні бути відображені у національному законодавстві сторін конвенції [2];

– Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р. – це перший і єдиний, глобально обов'язковий, правовий інструмент у сфері запобігання корупції (її підписали 191 країна, що охоплює практично весь світ). Інноваційним стало: запровадження превенційної політики та інклюзивності; криміналізація низки форм корупції, включаючи торгівлю впливом та незаконне збагачення; повернення активів – визначене як фундаментальний принцип, що стало проривом у питанні усунення наслідків від корупційних діянь; розширення прав та обов'язків у сфері міжнародної правової допомоги, екстрадиції, правовідносин й обміну інформацією; впровадження механізмів контролю ефективності. Відповідно завдяки цьому документу держави-учасниці можуть не тільки удосконалювати власні нормативні бази щодо протидії корупції та оптимізувати антикорупційні системи, а й брати активну участь у глобальних антикорупційних заходах [12];

– Добровільний міжнародний стандарт ISO 37001:2016 – Система управління протидією хабарництву, розроблений технічним комітетом ISO/TC 309 (Governance of organizations) на основі стандартів Міжнародної торгової палати, ОЕСР, Transparency International та при підтримці Міністерства юстиції США, Комісії з цінних паперів і бірж США та Міністерства юстиції Великої Британії. Даний Стандарт передбачає політику «нульової терпимості» до корупції; внутрішній контроль, моніторинг і аудит; навчання працівників, перевірку контрагентів. Перевагами від його впровадження у національних антикорупційних системах є: підвищення довіри та репутації до публічно-владних інституцій; прозорість та відповідність антикорупційним законам; зниження ризиків і фінансових втрат; конкурентна перевага при міжнародних проектах; системний, превентивний підхід та ефективне реагування на хабарі. В Україні за цим Стандартом у квітні 2019 р. було сертифіковано Національне антикорупційне бюро України, яке стало першим у Європі правоохоронним органом з такою сертифікацією, а у вересні 2023 р. сертифіковано Національний банк України. Нова версія цього стандарту була опублікована у лютому 2025 р. – додано аспект змін клімату, розширено тему конфлікту інтересів та підсилено акцент на антикорупційній культурі [18].

Окремої уваги заслуговує такий міжнародно-правовий документ щодо запобігання корупції як Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), яка була підписана 27 червня 2014 р. Даний документ замінив Угоду про партнерство та співробітництво між Європейським співтовариствами і Україною та дає змогу нашій державі перейти від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції у європейський простір. Безпосередньо в Угоді про асоціацію містяться положення про те, що Україна повинна: забезпечити ефективну боротьбу з корупцією; інституції верховенства права; створити та підтримувати незалежні антикорупційні органи; впровадити прозорість у державному управлінні, закупівлях і

фінансах [26]. Відповідно підписання цієї Угоди стало поштовхом для реального прогресу в боротьбі з корупцією в Україні шляхом: розробки, прийняття і дотримання антикорупційних стратегій; створення антикорупційних органів влади (НАБУ, САП, НАЗК, ВАКС); прийняття нового антикорупційного закону; запровадження електронного декларування; реформування судової системи; впровадження реформи у сфері публічних закупівель.

Зважаючи на це, ми можемо говорити про те, що Угода про асоціацію стала стратегічним дороговказом для розробки і реалізації державної політики у сфері запобігання корупції, а боротьба з корупцією – ключовим елементом євроінтеграційного курсу України.

Якщо говорити про нормативно-правове забезпечення державної політики у сфері запобігання корупції, то на сьогодні сформована доволі потужна нормативна база – нараховується більше двох десятків ключових законів та майже сотня підзаконних актів антикорупційного спрямування. Безпосередньо серед законодавчих актів можна виокремити (нижче вони представлені у хронологічному порядку):

– Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х, у главі 13-А якого міститься вичерпний перелік корупційних правопорушень, за вчинення яких винну особу буде притягнення до адміністративної відповідальності [11];

– Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III, у розділі 18 якого міститься вичерпний перелік корупційних правопорушень у службовій сфері, за вчинення яких винну особу буде притягнення до кримінальної відповідальності [15];

– Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. № 2939-VI, який прийнятий з метою забезпечити прозорість діяльності органів влади та доступ громадян до важливої публічної інформації, що дозволяє суспільству здійснювати контроль над діяльністю органів влади, знижуючи можливості для корупційних проявів. У результаті, доступ до публічної інформації став одним із основних інструментів боротьби з корупцією, який є ефективним і на сьогоднішній день (табл. 1) [7];

Таблиця 1.

Ключові положення Закону України «Про доступ до публічної інформації» щодо боротьби і запобігання корупції

| Ключові аспекти | Пояснення |
|---|---|
| 1. Прозорість прийняття рішень | Закон вимагає, щоб органи влади публікували інформацію про свою діяльність, стратегії, витрати, закупівлі та рішення. Це дозволяє громадянам і ЗМІ контролювати, чи не приймаються незаконні або корупційні рішення. |
| 2. Право на доступ до інформації | Громадяни, журналісти, правозахисні організації мають право отримувати інформацію про діяльність державних органів. Це може допомогти виявляти зловживання, корупційні схеми або несправедливі практики. |
| 3. Інформування про бюджетні витрати | Завдяки доступу до бюджетної інформації можна відслідковувати, як державні кошти витрачаються, і чи немає в цьому випадках неефективних або підозрілих витрат. |
| 4. Прозорість закупівель | Закон сприяє більшій прозорості у процесах державних закупівель, що є одним із найбільш корупційно-небезпечних напрямків. Відкриті дані про тендери та їх результати дозволяють громадськості і контролюючим органам моніторити, чи відбуваються порушення. |
| 5. Контроль з боку громадянського суспільства | Надання доступу до публічної інформації дозволяє активістам, антикорупційним організаціям і простим громадянам моніторити, чи діють державні чиновники у рамках закону, що є важливим для боротьби з корупцією. |
| 6. Зобов'язання органів влади публікувати дані | Закон встановлює чіткі правила, за якими державні органи зобов'язані публікувати ключову інформацію на своїх вебсайтах, що сприяє створенню безпрецедентного рівня доступності даних для громадян |

продовження таблиці 1

| | |
|---|--|
| 7. Штрафи за відмову в доступі до інформації | Закон передбачає штрафи для чиновників, які незаконно відмовляють у наданні доступу до публічної інформації, що створює додаткові стимули для дотримання правил і принципів відкритості. |
| 8. Активне використання інформації для журналістських розслідувань | Завдяки доступу до публічної інформації журналісти можуть здійснювати розслідування, що допомагає виявляти корупційні схеми та зловживання з боку влади |

Джерело: сформовано авторами на основі [7]

– Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» від 7 квітня 2011 р. № 3207-IV, який спрямований на посилення відповідальності за корупційні діяння, безпосередньо пов'язаний із виконанням Україною міжнародних зобов'язань та імплементацією антикорупційного законодавства і стандартів. Цей Закон став однією із перших системних спроб реформування вітчизняної політики у сфері запобігання корупції та основою подальших антикорупційних реформ. Безпосередньо даний Закон, на відміну від попередніх антикорупційних нормативних актів, посилив репресивні інструменти, зробивши покарання за корупцію суворішим і більш дієвим; розширив перелік осіб, до яких застосовуються антикорупційні норми, включаючи не лише службовців, а й осіб, які виконують публічні функції (наприклад, нотаріуси, оцінювачі, аудиторі тощо) (табл. 2) [3]. У результаті, вітчизняна антикорупційна система стала більш всеохопною і точковою. Окрім того, деякі положення цього законодавчого акту «зробилися» практичним інструментом електронного декларування та контролю за конфліктом інтересів. Іншими словами, прийняття вказаного Закону дозволило перейти від декларативної до інструментальної моделі відповідальності;

**Порівняльний аналіз до і після прийняття Закону України
№ 3207-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів
України щодо відповідальності за корупційні
правопорушення»**

| До прийняття закону (до 2011 р.) | Після прийняття закону (з 2011 р.) |
|--|--|
| <i>Кримінальна відповідальність за корупцію</i> | |
| Відповідальність за корупцію була розмита, без чіткого визначення складів злочинів. Часто застосовували умовні покарання, навіть при серйозних правопорушеннях. | Введено чіткі склади корупційних злочинів: хабарництво, зловживання впливом, незаконне збагачення. Посилено санкції: реальне позбавлення волі, штрафи, конфіскація майна, заборона обіймати посади. |
| <i>Адміністративна відповідальність</i> | |
| Відсутній єдиний підхід до визначення адміністративних корупційних правопорушень. Відсутній ефективний контроль за конфліктом інтересів, подарунками та етичними нормами. | Визначено чіткий перелік адміністративних корупційних правопорушень (ст. 172-4 – 172-9 КУпАП). Введено нові підстави відповідальності: порушення обмежень на подарунки, конфлікт інтересів, несвоєчасне подання декларацій. |
| <i>Суб'єкти відповідальності</i> | |
| Відповідальність стосувалась переважно лише державних службовців. Приватні особи практично не притягувались. | Розширено коло суб'єктів: депутати місцевих рад, судді, нотаріуси, аудиторів, держпідприємства. Введено відповідальність і для фізичних осіб, які надають неправомірну вигоду. |

продовження таблиці 2

| Впровадження міжнародних стандартів | |
|---|--|
| Україна формально була учасником антикорупційних конвенцій, але їх не виконувала на практиці. Відсутність відповідності стандартам ЄС. | Закон імплементував положення Конвенції ООН проти корупції, Кримінальної конвенції Ради Європи. Початок гармонізації антикорупційного законодавства із законодавством ЄС (як передумова Угоди про асоціацію). |
| Практичні наслідки (після 2011 року) | |
| Створення умов для антикорупційної інфраструктури (НАБУ, НАЗК, САП, ВАКС). Підвищення контрольованості дій посадових осіб. Поява електронного декларування та відкритих реєстрів. | |

Джерело: сформовано авторами на основі [3]

– Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI – відіграє ключову роль у боротьбі з корупцією, оскільки регулює процедуру початку кримінального провадження за корупційні злочини), дії слідчих та прокурорів, зокрема НАБУ, САП, а також проведення обшуків, тимчасових доступів до речей і документів, негласних слідчих (розшукових) дій; встановлює гарантії дотримання прав усіх сторін процесу (наприклад, презумпція невинуватості, право на захист, справедливий судовий розгляд тощо); окреслює межі діяльності (повноваження) у розслідуванні та процесі спеціалізованих антикорупційних органів; закріплює особливості процесуального статусу суддів, депутатів, високопосадовців (наприклад, спеціальний порядок повідомлення про підозру, зняття недоторканності тощо). Хотілося б підкреслити, що ефективність застосування цього кодексу прямо впливає на успішність притягнення до відповідальності корупціонерів [16];

– Закон України «Про очищення влади» від 16 вересня 2014

р. № 1682-VII – це один із ключових актів після Революції Гідності, покликаний очистити органи влади від осіб, причетних до корупції, зловживань та узурпації влади в період перебування на посту Президента України В.Ф. Януковича. Суть люстрації, відповідно до його положень, полягала у тому, що особи, які підпадають під визначені законом критерії несумісності, не можуть обіймати посади в органах державної влади та місцевого самоврядування протягом 5-10 років (рис. 1) [9].

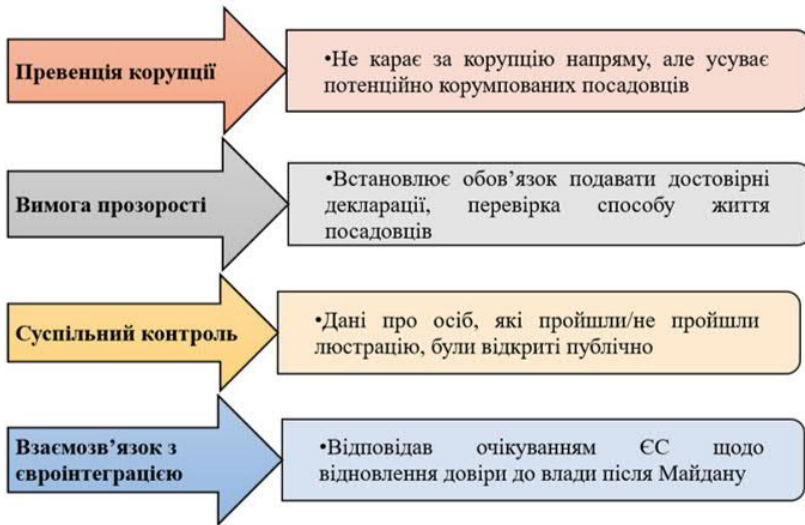


Рис. 1. Антикорупційний вплив Закону України «Про очищення влади». Джерело: сформовано авторами

У 2019 р. даний законодавчий акт був розкритикований, оскільки у суспільстві неодноразово підіймалось питання політичного зловживання, а не боротьби із корупцією – люстрація використовувалась вибірково, часто особи відсторонювались не за конкретні злочини, а лише за факт перебування на ті чи іншій посаді. Окрім того, через юридичну недосконалість і надмірну загальність критеріїв він також викликав критику міжнародних партнерів й експертів з прав людини (табл. 3). Тому говорити про

його ефективність у контексті боротьби з корупцією, на наш погляд, важкувато, однак саме цей Закон дав сигнал про зміну підходів до доброчесності публічної служби.

Таблиця 3.

Переваги та недоліки Закону України «Про очищення влади»

| Переваги | Недоліки |
|---|---|
| Очищення влади від осіб, пов'язаних з режимом Януковича – символ реформ та нової етики. | Колективна відповідальність – люстрація часто застосовувалась до людей без доказів вини. |
| Повернення довіри суспільства до державних інституцій після Майдану. | Політична вибірковість – були звинувачення, що закон використовували проти опонентів. |
| Запровадження обов'язкової перевірки декларацій, майна, зв'язків. | Порушення прав людини – критикувався Венеційською комісією через обмеження прав без суду. |
| Сприяння антикорупційними реформам – «очистив поле» для створення НАБУ, НАЗК, ВАКС. | Обмежений вплив на реальну корупцію – не передбачав кримінальної відповідальності. |
| Відповідність очікуванням ЄС у контексті Угоди про асоціацію та євроінтеграційних реформ. | Конституційність під питанням – закон частково оскаржувався у Конституційному Суді. |
| Публічність перевірок – дані про люстрованих посадовців були відкритими. | Нестабільність реалізації – закон постійно оскаржувався, не всі положення були виконані. |

Джерело: сформовано авторами

– Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII – це ключовий антикорупційний закон, який «визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень» (табл. 4) [8].

Основні аспекти Закону України «Про запобігання корупції» – визначальні фактори у боротьбі з корупцією

| Назва | Пояснення |
|--|--|
| 1. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) | Створене як центральний орган виконавчої влади, який реалізує антикорупційну політику. Здійснює перевірку декларацій, виявляє конфлікти інтересів, розробляє антикорупційні програми. |
| 2. Фінансовий контроль та е-декларування | Обов'язкове подання електронних декларацій усіма особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Відображення доходів, майна, фінансових зобов'язань службовців і членів їхніх сімей. Виявлення незаконного збагачення. |
| 3. Конфлікт інтересів | Визначення, запобігання та врегулювання реального та потенційного конфлікту інтересів. Обов'язок повідомляти керівництво або НАЗК про наявність конфлікту. |
| 4. Антикорупційна експертиза | Встановлено обов'язок проводити антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів, щоб уникнути створення корупційних «лазівок». |
| 5. Захист викривачів корупції | Закон уперше запровадив правовий статус викривачів. Визначає механізм захисту, анонімності та винагороди для осіб, які повідомляють про корупцію. |
| 6. Обмеження для посадовців | Забора на подарунки, подвійне працевлаштування, сумісництво посад. Обмеження після звільнення (так званий «карантин» для переходу до приватних структур). |

продовження таблиці 4

| | |
|---|--|
| 7. Антикорупційні програми в органах влади | Обов'язкове затвердження антикорупційних програм для органів влади, підприємств, державних установ. Призначення уповноважених осіб з питань запобігання корупції в установах. |
|---|--|

Джерело: сформовано авторами на основі [8]

Мета вказаного Закону полягає у створенні правових та інституційних механізмів так званої превентивної антикорупційної системи для:



Рис. 2. Мета Закону України «Про запобігання корупції».

Джерело: сформовано авторами

Ухвалення вказаного законодавчого акту стало важливим кроком у реформуванні системи публічного управління та імплементації європейських стандартів доброчесності і добропорядності.

Безпосередньо Закон України «Про запобігання корупції» уніфікував антикорупційне законодавство та створив правове підґрунтя для оновленого інституційного механізму боротьби з корупцією, забезпечивши тим самим відповідність стандартам ЄС і GRECO; «відкрив» шлях до антикорупційної реформи в Україні та став основою для створення електронної системи декларування, на що вже чекали багато років українське суспільство, особливо після злочинного режиму Януковича та його поплічників (рис. 3).



Рис. 3. Механізми боротьби з корупцією відповідно до Закону України «Про запобігання корупції».

Джерело: сформовано авторами

– Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII, який «визначає принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично

неупередженої, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби, яка функціонує в інтересах держави і суспільства, а також порядок реалізації громадянами України права рівного доступу до державної служби, що базується на їхніх особистих якостях та досягненнях» [6]. Окремі положення цього Закону сприяють боротьбі з корупцією, шляхом забезпечення прозорості, професіоналізму, етичних стандартів і підзвітності державних службовців. У свою чергу, запровадження чітких правил декларування, боротьби з конфліктом інтересів та механізмів контролю допомагає знизити ймовірність корупційних проявів у публічно-владному секторі (табл. 5). До речі, дещо аналогічні положення містяться і в новому Законі України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 2 травня 2023 р. № 3077-IX, який, у свою чергу, «визначає принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної служби в органах місцевого самоврядування, що функціонує в інтересах (спільних інтересах) територіальних громад, а також умови та порядок реалізації громадянами України права рівного доступу до служби в органах місцевого самоврядування» [10];

Таблиця 5.

Ключові положення Закону України «Про державну службу» щодо боротьби і запобігання корупції

| Ключові аспекти | Пояснення |
|---|---|
| 1. Професійні стандарти для державних службовців | Закон чітко визначає вимоги до кандидатів на державні посади та встановлює професійні критерії для держслужбовців, включаючи освіту, досвід, а також морально-етичні стандарти. Це дозволяє залучати до державної служби компетентних і чесних осіб, що знижує ймовірність корупційних ризиків. |
| 2. Прозорість та конкурсні процедури | Закон вимагає прозорих конкурсних процедур при прийомі на роботу та просуванні по службі. Це дозволяє уникнути призначень через корупційні зв'язки або хабарі, адже відбір на державну службу стає відкритим і доступним для широкого кола осіб. |

| | |
|--|--|
| 3. Регулювання конфлікту інтересів | Закон вимагає прозорих конкурсних процедур при прийомі на роботу та просуванні по службі. Це дозволяє уникнути призначень через корупційні зв'язки або хабарі, адже відбір на державну службу стає відкритим і доступним для широкого кола осіб. |
| 4. Декларування майна та доходів | Закон передбачає обов'язок державних службовців декларувати свої доходи, майно та фінансові зобов'язання. Цей процес важливий для запобігання незаконному збагаченню на державній службі і дозволяє контролюючим органам виявляти можливі корупційні прояви, коли службовець не може обґрунтувати свої доходи. |
| 5. Етичні норми та кодекс поведінки | Закон запроваджує етичний кодекс для державних службовців, що включає вимоги щодо доброчесності, об'єктивності, відсутності будь-яких корупційних дій. Такий кодекс допомагає формувати культуру нульової терпимості до корупції серед держслужбовців. |
| 6. Система відповідальності та покарань | Закон передбачає адміністративну та дисциплінарну відповідальність для державних службовців за порушення антикорупційних норм. Зокрема, це стосується таких порушень, як отримання хабарів, незаконне використання службового становища або зловживання владою. Покарання може варіюватися від догани до звільнення з посади та кримінальної відповідальності. |
| 7. Запобігання кумівству та монополії на посади | Закон сприяє уникненню кумівства (влаштування родичів та друзів на державні посади) через встановлення чітких правил про несумісність посад, а також вимогу оголошувати родинні зв'язки між посадовими особами. Це дозволяє обмежити корупційні практики, де чиновники призначають своїх близьких на вигідні державні посади. |

продовження таблиці 5

| | |
|--|---|
| 8. Підвітність та контроль | Закон встановлює механізми контролю за діяльністю державних службовців. Зокрема, створено інститути, які можуть здійснювати перевірки та моніторинг діяльності чиновників на предмет корупційних дій. Це включає як внутрішній контроль, так і зовнішній – з боку органів влади та громадських організацій. |
| 9. Незалежність від політичних впливів | Закон визначає, що державні службовці повинні виконувати свої обов'язки незалежно від політичних впливів. Це зменшує ймовірність того, що держслужбовець буде приймати корупційні рішення на користь певної політичної сили або за особистими інтересами. |
| 10. Введення механізмів мобільності та кар'єрного зростання | Закон встановлює механізм кар'єрного росту на основі заслуг і кваліфікації, а не за рахунок особистих зв'язків або хабарів. Це допомагає знизити корупційні ризики, що виникають через фаворитизм або кумівство на робочому місці. |

Джерело: сформовано авторами на основі [6]

– Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей подання службовими особами декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру у 2016 році» від 15 березня 2016 р. № 1022-VIII, прийняття його суттєво посилює механізми відповідальності за неправдиве декларування. Безпосередньо цей Закон запровадив нові пороги та активував електронне декларування (рис. 4) [4]. У результаті, майже за десять років у сфері публічного управління укріпилися принципи прозорості і доброчесності, підвищився рівень відповідальності посадовців, ускладнилися можливості приховати ними власні/чужі активи.

– Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо упорядкування окремих питань захисту викривачів» від 1 червня 2021 р. № 1502-IX, прийняття якого дало змогу узгодити внутрішні, регулярні та зовнішні канали

повідомлень, створити централізовану платформу (Єдиний портал повідомлень викривачів), посилити права викривачів та відповідальність за їх порушення, закласти основу для подальшого розвитку системи захисту викривачів в Україні [5].



Рис. 4. Ключові аспекти Закону України № 1022-VIII щодо подолання корупції в Україні.

Джерело: сформовано авторами

Хотілося б підкреслити, що незважаючи на численні антикорупційні закони, в Україні немає єдиного кодифікованого нормативно-правового акту, який передбачав би процедуру притягнення особи, яка вчинила корупційне чи пов'язане з

корупцією правопорушення або інші проступки до дисциплінарної відповідальності. На цей час підставою для застосування дисциплінарної відповідальності за вказані правопорушення є Кодекс законів про працю України і спеціальні нормативно-правові акти, такі як: дисциплінарні статuti, закони для відповідних категорій службових осіб, положення тощо [32].

Окрім названих законодавчих актів, що становлять нормативно-правову базу у сфері запобігання корупції варто також назвати: Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII; Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» від 4 жовтня 2014 р. № 1699-VII; Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» від 7 червня 2018 р. №2447-VIII; Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» від 20 червня 2022 р. № 2322-IX та ін.

У формуванні нормативно-правової бази у сфері запобігання корупції важливу стратегічну роль відіграють Укази Президента України, як гаранта Конституції України. Наприклад, це (нижче вони представлені у хронологічному порядку):

– Указ Президента України «Про Концепцію боротьби з корупцією на 1998–2005 роки» від 24 квітня 1998 р. № 367/98, який став першим системним документом антикорупційної політики в Україні та задав напрямок впровадження кардинально нових змін: введення відповідальності, перевірок і прозорості у різних суспільних сферах; розробка антикорупційного законодавства; імплементація міжнародних стандартів (зокрема, в рамках Стамбульського плану дій ОЕСР); проведення економічних реформ [27];

– Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо детінізації економіки та протидії корупції» від 18 листопада 2005 р. № 1615/2005, який був виданий з метою стимулювати вихід бізнесу з тіні, зменшити рівень тіньової економіки, а також посилити боротьбу з корупцією шляхом: забезпечення прозорості фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва; поліпшення системи державного фінансового контролю; удосконалення

антикорупційної політики; спонукання до добровільної сплати податків [30]. Цей Указ був одним із перших системних кроків після Помаранчевої революції у сфері боротьби з тіньовою економікою та корупцією. Саме він заклав підґрунтя для подальшої розробки стратегій і програм з детінізації економіки в Україні;

– Указ Президента України «Про першочергові заходи з реалізації Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 5 жовтня 2011 р. № 964/2011, який заклав організаційні та процедурні основи для запуску антикорупційної інституційної системи в Україні. Це був важливий крок у впровадженні на практиці положень відповідного антикорупційного закону. Безпосередньо відповідно до змісту цього документу Президенту України відводилась особлива роль – здійснення особистого контролю за впровадженням антикорупційних реформ та налагодження взаємодії органів державної влади у сфері запобігання і протидії корупції [29];

– Указ Президента України «Про Національну раду з питань антикорупційної політики» від 14 жовтня 2014 р. № 808/2014, яким було створено консультативно-дорадчий орган при Прецедентові України з питань розробки антикорупційної стратегії, формування й реалізації антикорупційної політики й ефективності впроваджуваних заходів, координації дій між державними і недержавними суб'єктами боротьби з корупцією [28].

Окрім того, Президентом України у різні часові проміжки були схвалені указами Рішення РНБО, що стосуються протидії корупції в Україні. Зокрема, це: Указ «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 квітня 2008 року «Про заходи щодо реалізації національної антикорупційної стратегії та інституційного забезпечення цілісної антикорупційної політики» № 414/2008; Указ «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 31 жовтня 2008 року «Про стан протидії корупції в Україні» № 1101/2008; Указ «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 жовтня 2020 року «Про вжиття заходів для відновлення нормативно-правового регулювання діяльності антикорупційних органів та довіри до конституційного судочинства»

№ 477/2020; Указ «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 червня 2023 року «Про прискорення судової реформи та подолання проявів корупції у системі правосуддя» № 359/2023 тощо.

Урядом для виконання законодавчих актів та Указів голови держави щодо боротьби з корупцією було прийнято ряд постанов, серед яких можна виокремити (нижче вони представлені у хронологічному порядку):

– Постанову «Про затвердження Порядку проведення службового розслідування» від 16 червня 2000 р. № 950, прийняття якої було спрямовано на виявлення корупційних правопорушень під час службових розслідувань щодо посадовців, уповноважених на виконання державних або місцевих функцій управління [22];

– Постанову «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 3 листопада 2010 р. № 996, прийняття якої стало суттєвим кроком до підвищення прозорості влади шляхом: 1) організації прозорих консультацій – влада має планувати, проводити і враховувати результати консультацій із суспільством щодо ключових аспектів державної політики; 2) створення постійних дорадчих органів (громадських рад) при кожному важливому органі виконавчої влади з можливістю залучення громадських організацій, профспілок, експертів; 3) проведення на найвищому рівні регулярного діалогу між владою та громадськими радами (не менше ніж два рази на рік) [20];

– Постанову «Про затвердження Порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям» від 16 листопада 2011 р. № 1195, якою було упорядковано передачу подарунків державі (чітко регламентовано строки, відповідальність та облік (оцінка вартості і подальше зберігання). Прийняття цієї Постанови дало змогу забезпечити публічний контроль над святковими чи офіційними подарунками, які отримують державні службовці [21];

– Постанову «Деякі питання реалізації Закону України «Про очищення влади» від 16 жовтня 2014 р. № 563, прийняття якої, по-

перше, надало правову основу для виконання люстраційних заходів, а по-друге – закріпило рівність правил як для діючих посадовців, так і для кандидатів [19];

– Постанову «Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, і внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 25 березня 2015 р. № 171, яка забезпечує формалізований, стандартизований процес перевірок кандидатів на заняття відповідних посад. Прийняття цього документу було спрямовано на підвищення рівня довіри до публічної служби [23].

Окремо варто назвати нормативні акти прийняті НАЗК, які відіграють консультативну роль у питанні протидії та запобігання корупції. Це, наприклад, такі акти як (нижче вони представлені у хронологічному порядку):

– Рішення «Про початок роботи системи подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» від 10 червня 2016 р. № 2;

– Роз’яснення «Щодо правового статусу викривача» від 23 червня 2020 р. № 5;

– Наказ «Про затвердження Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» від 23 липня 2021 р. № 448/21;

– Наказ «Про затвердження Порядку проведення перевірок організації роботи із запобігання і виявлення корупції» від 25 липня 2023 р. № 152/23 та ін.

Висновки. За останні більше ніж тридцять років було прийнято чималу кількість міжнародних нормативно-правових актів у сфері запобігання корупції, які закріпили універсальні стандарти запобігання корупційним проявам та стали основою для розробки національних антикорупційних систем. Безпосередньо міжнародні антикорупційні стандарти спрямовані на: профілактику корупції; забезпечення прозорості і підзвітності у державному та приватному

секторах; покарання за корупційні злочини; налагодження і посилення міжнародного співробітництва для подолання транскордонної корупції.

В Україні більше ніж за тридцять років сформована достатня нормативно-правова база з урахуванням міжнародних стандартів, яка забезпечує належне правове регулювання державної політики у сфері запобігання корупції та відображає державницьку позицію щодо неприпустимості толерантності до будь-яких корупційних проявів як у сфері публічного управління, так і в інших суспільних сферах.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

У статті здійснено аналіз міжнародних стандартів та нормативно-правового забезпечення вітчизняної державної політики у сфері запобігання корупції. На початку дослідження зазначено, що на сьогодні існує низка міжнародних стандартів, які регулюють запобігання та протидію корупції. Підкреслено, що ці стандарти протягом багатьох років у співпраці з десятками країн розроблялися міжнародними організаціями з метою встановлення спільних норм, принципів і практик задля вирішення суспільної проблеми – подолання корупції та її наслідків, яку було визнано загрозою світового масштабу. Основна частина статті присвячена аналізу положень окремих міжнародних документів, які стали дороговказом для розробки і реалізації вітчизняної державної політики у сфері запобігання корупції та безпосередньо нормативних актів антикорупційного спрямування. Відповідно, розглянуто основні аспекти законодавчих актів як визначальних факторів у боротьбі з корупцією, зроблено зіставлення положень деяких з них. Виокремлено переваги та недоліки нормативно-правових документів, що регулюють питання запобігання корупції, описано їх антикорупційний вплив. Узагальнено, прийняття яких нормативних актів стало важливим кроком у реформуванні системи

публічного управління та імплементації європейських стандартів доброчесності і добропорядності. З акцентовано увагу на тому, що незважаючи на численні антикорупційні закони, в Україні немає єдиного кодифікованого нормативно-правового акту, який передбачав би процедуру притягнення особи, яка вчинила корупційні діяння або інші проступки до дисциплінарної відповідальності. Окрім того, у статті відзначено, що важливу стратегічну роль у формуванні нормативно-правової бази у сфері запобігання корупції відіграють Укази Президента України, Постанови і Розпорядження Уряду, а також нормативні акти НАЗК (як документи консультативно-роз'яснювального характеру). Наприкінці статті зроблено висновок, що у міжнародні антикорупційні стандарти спрямовані на: профілактику корупції; забезпечення прозорості і підвітності у державному та приватному секторах; покарання за корупційні злочини; налагодження і посилення міжнародного співробітництва для подолання транскордонної корупції. Разом із міжнародними стандартами, вітчизняна нормативно-правова база забезпечує належне правове регулювання державної політики у сфері запобігання корупції та відображає державницьку позицію щодо неприпустимості толерантності до будь-яких корупційних проявів як у сфері публічного управління, так і в інших суспільних сферах.

Ключові слова: корупція, міжнародний стандарт, нормативно-правовий акт, антикорупційне законодавство, державна політика у сфері запобігання корупції, антикорупційні заходи.

Author Contributions: Conceptualization, S.V., A.Sh., and O.S.; Writing – original draft, S.V., A.Sh., and O.S.; Writing – review & editing, S.V., A.Sh., and O.S.. Authors have read and agreed to the published version of the manuscript.

Funding: This research received no external funding.

Institutional Review Board Statement: Not applicable as study did not include human subjects.

Informed Consent Statement: Not applicable.

Data Availability Statement: Data is contained within the article.

Conflicts of Interest: The authors declare no conflict of interest.

References

1. Deklaratsiia OON «Pro borotbu z koruptsiieiu ta khabarnytstvom u mizhnarodnykh komertsiiynykh operatsiiax» vid 16 hrudnia 1996 r. [OON Declaration «On Combating Corruption and Bribery in International Commercial Transactions» of December 16, 1996]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_369#Text [in Ukrainian].
2. Dodatkovyi protokol do Kryminalnoi konventsii pro borotbu z koruptsiieiu No. ETS191 vid 15 travnia 2003 r. [Additional Protocol to the Criminal Law Convention on Corruption No. ETS191 of May 15, 2003] *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surl.li/tizhfg> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vidpovidalnosti za koruptsiini pravoporushennia» No. 3207-IV vid 7 kvitnia 2011 r. [Law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding Liability for Corruption Offenses» No. 3207-IV of April 7, 2011.]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3207-17> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo osoblyvostei podannia sluzhbovymy osobamy deklaratsii pro maino, dokhody, vytraty i zoboviazannia finansovoho kharakteru u 2016 rotsi» No. 1022-VIII vid 15 bereznia 2016 roku. r. [Law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Peculiarities of Submission by Officials of Declarations on Property, Income, Expenses and Financial Obligations in 2016» No. 1022-VIII of March 15, 2016]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1022-19#Text> [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro zapobihannia koruptsii» shchodo uporiadkuvannia okremykh pytan zakhystu vykryvachiv» No. 1502-IX vid 1 chervnia 2021 r. [Law of Ukraine «On Amendments to the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» regarding the regulation of certain issues of whistleblower protection» No. 1502-IX of June 1, 2021]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surl.lu/znerlt> [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnu sluzhbu» No. 889-VIII vid 10 hrudnia 2015 r. [Law of Ukraine «On Civil Service» No. 889-VIII of December 10,

2015]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> [in Ukrainian].

7. Zakon Ukrainy «Pro dostup do publichnoi informatsii» No. 2939-VI vid 13 sichnia 2011 r. [Law of Ukraine «On Access to Public Information» No. 2939-VI of January 13, 2011]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surl.li/mrubrz> [in Ukrainian].

8. Zakon Ukrainy «Pro zapobihannia koruptsii» No. 1700-VII vid 14 zhovtnia 2014 r. [Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» No. 1700-VII of October 14, 2014]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> [in Ukrainian].

9. Zakon Ukrainy «Pro ochyshchennia vlady» No. 1682-VII vid 16 veresnia 2014 r. [Law of Ukraine «On the Purification of Power» No. 1682-VII of September 16, 2014.]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18#Text> [in Ukrainian].

10. Zakon Ukrainy «Prosluzhbu v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia» No. 3077-IX vid 2 travnia 2023 r. [Law of Ukraine «On Service in Local Government Bodies» No. 3077-IX of May 2, 2023]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surl.li/azkln0> [in Ukrainian].

11. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia No. 8073-X vid 7 hrudnia 1984 r. [Code of Ukraine on Administrative Offenses No. 8073-X of December 7, 1984]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surl.li/mnlvqe> [in Ukrainian].

12. Konventsiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty koruptsii vid 31 zhovtnia 2003 r. [United Nations Convention against Corruption of October 31, 2003]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text [in Ukrainian].

13. Konventsiia pro borotbu z pidkupom inozemnykh posadovykh osib pry zdiisnenni mizhnarodnykh komertsiiynykh ukhodiv vid 17 hrudnia 1997 r. [Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Commercial Transactions of December 17, 1997]. *ips.ligazakon.net*. Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/MU97640> [in Ukrainian].

14. Kryminalna konventsiia pro borotbu z koruptsiieiu No. ETS173 vid 27 sichnia 1999 r. [Criminal Convention on Combating Corruption No. ETS173 of January 27, 1999]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surl.li/ftlkr> [in Ukrainian].

15. Kryminalnyi kodeks Ukrainy No. 2341-III vid 5 kvitnia 2001 r. [Criminal Code of Ukraine No. 2341-III of April 5, 2001]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].

16. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy No. 4651-VI vid 13 kvitnia 2012 r. [Criminal Procedure Code of Ukraine No. 4651-VI of April 13, 2012]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].

17. Mizhnarodnyi kodeks poriadkiv derzhavnykh posadovykh osib vid 23 lypnia 1996 r. [International Code of Conduct for Public Officials of July 23, 1996]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_788#Text [in Ukrainian].

18. NBU pidtverdyv sertyfikatsiiu vidpovidnosti systemy upravlinnia protydiieiu koruptsii mizhnarodnomu standartu [NBU confirmed the certification of the anti-corruption management system's compliance with the international standard]. (n.d.). *bank.gov.ua*. Retrieved from: https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-pidtverdiv-sertifikatsiyu-vidpovidnosti-sistemi-upravlinnya-protidiyi-koruptsiyi-mijnarodnomu-standartu?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

19. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Deiaky pytannia realizatsii Zakonu Ukrainy «Pro ochyshchennia vlady» No. 563 vid 16 zhovtnia 2014 r. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Some Issues of Implementation of the Law of Ukraine «On Purification of Power» No. 563 of October 16, 2014]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-2014-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

20. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zabezpechennia uchasti hromady u formuvanni ta realizatsii derzhavnoi polityky» No. 996 vid 3 lystopada 2010 r. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Ensuring Public Participation in the Formation and Implementation of State Policy» No. 996 of November 3, 2010]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

21. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku peredachi darunkiv, oderzhanykh yak podarunky derzhavy, Avtonomnoi Respubliky Krym, terytorialnykh hromad, derzhavnym abo komunalnym ustanovam chy orhanizatsiiam» No. 1195 vid 16. lystopada 2011 r. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Approval of the Procedure for Transferring Gifts Received as Gifts to the State, the Autonomous Republic of Crimea, a Territorial Community, State or Municipal Institutions or Organizations» No. 1195 of November 16, 2011]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surl.li/utxcha> [in Ukrainian].

22. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia sluzhbovoho rozsliduvannia» No. 950 vid 16 chervnia 2000 r.

[Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Approval of the Procedure for Conducting an Internal Investigation» No. 950 of June 16, 2000]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surl.li/ybmwuj> [in Ukrainian].

23. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia spetsialnoi perevirky stosovno osib, yaki pretenduiut na zainiattia posadu, yaki peredbachaiut zaiavu vidpovidalnoho abo osobylyvo vidpovidalnoho stanovyshcha, posadu z. pidvyshchenym koruptsiinym ryzykom, i vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy» No. 171 vid 25 bereznia 2015 r. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the Procedure for conducting a special inspection of persons applying for positions involving a responsible or especially responsible position, and positions with an increased corruption risk, and on amendments to certain resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine» No. 171 of March 25, 2015]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/171-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

24. Rezoliutsiia Heneralnoi Asamblei OON «Borotba z koruptsiieiu» No. 51/59 vid 12 hrudnia 1996 roku [OON General Assembly Resolution «Fighting Corruption» No. 51/59 of December 12, 1996]. (n.d.). *www.cambridge.org*. Retrieved from: <https://surl.lt/kohvmw> [in Ukrainian].

25. Sachko, O.V., & Khoroshun, O.V. (2024). Mizhnarodni standarty ta dosvid zarubizhnykh krain zabezpechennia efektyvnosti rozsliduvannia koruptsiinykh kryminalnykh pravoporushen [International standards and experience of foreign countries in ensuring the effectiveness of the investigation of corruption criminal offenses]. *Derzhava ta rehiony – State and Regions*, 4(86), (pp. 112-116) [in Ukrainian].

26. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii ta inshymy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony vid 27 chervnia 2014 r. [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part, of June 27, 2014]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surl.li/uoaoxh> [in Ukrainian].

27. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Kontseptsiiu borotby z koruptsiieiu na 1998–2005 roky» No. 367/98 vid 24 kvitnia 1998 r. [Decree of the President of Ukraine «On the Concept of Combating Corruption for 1998–2005» No. 367/98 of April 24, 1998]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367/98#Text> [in Ukrainian].

28. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Natsionalnu radu z pytan antykoruptsiinoi polityky» No. 808/2014 vid 14 zhovtnia 2014 r. [Decree of

the President of Ukraine «On the National Council for Anti-Corruption Policy» No. 808/2014 of October 14, 2014]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808/2014#Text> [in Ukrainian].

29. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro pershocherhovi zakhody z realizatsii Zakonu Ukrainy «Pro zasady zapobihannia i protydii koruptsii» No. 964/2011 vid 5 zhovtnia 2011 r. [Decree of the President of Ukraine «On priority measures for the implementation of the Law of Ukraine «On the principles of preventing and combating corruption» No. 964/2011 of October 5, 2011]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surl.li/xqlqti> [in Ukrainian].

30. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro pershocherhovi zakhody shchodo detsentralizatsii ekonomiky ta protydii koruptsii» No. 1615/2005 vid 18 lystopada 2005 roku [Decree of the President of Ukraine «On Priority Measures for De-Sharing the Economy and Counteracting Corruption» No. 1615/2005 of November 18, 2005]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surl.li/dlbhdm> [in Ukrainian].

31. Tsyvilna konventsiiia pro borotbu z koruptsiieiu vid 4 lystopada 1999 r. [Civil Convention on Combating Corruption of November 4, 1999]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text [in Ukrainian].

32. Shulha, A. A., & Kalitaiev, V. V. (2024). Prytiahnennia do vidpovidalnosti za skoiennia koruptsiinykh abo poviazanykh z koruptsiieiu pravoporushen: teoretychni aspekty ta praktychne zastosuvannia [Prosecution for corruption or corruption-related offenses: theoretical aspects and practical application]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok – Public Administration and Regional Development*, 24, (pp. 368-399) [in Ukrainian].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Світлана Верба, старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: mag_idu@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-6156-1384>.

Svitlana Verba, Senior Lecturer of the Department of Public Management and Administration, Faculty of Law, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: mag_idu@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-6156-1384>.

Анастасія Шульга, к. держ. упр., доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: ondain2009@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-8528-8722>.

Anastasiia Shulha, Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Management and Administration, Faculty of Law, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: ondain2009@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-8528-8722>.

Ольга Самсоненко, магістр публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: samsonenkoolga@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0009-0000-8780-1457>.

Olga Samsonenko, Master's student of Public Management and Administration, Faculty of Law, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: samsonenkoolga@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0009-0000-8780-1457>.

Verba, S., Shulha A., & Samsonenko O. (2025). International standards and legal support of national state policy in the field of corruption prevention. *Public Administration and Regional Development*, 30, 1182-1214. <https://doi.org/10.34132/pard2025.30.04>